

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/56/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200394
Dátum vydania rozhodnutia: 23. februára 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:4017200394.4

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej /sudca spravodajca/ a členov senátu JUDr. Jany Martinčekovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: O. M. G., bytom U., A. X..XX, zastúpený HHB advokátskou kanceláriou, s.r.o., Bratislava, Kopčianska 8/A, IČO: 52 274896, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, IČO: 30 807 484, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 22586-2/2017-BA zo dňa 10. 05. 2017 a o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/63/2017-110 zo dňa 9. októbra 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č.k. 23Sa/63/2017-110 zo dňa 9. októbra 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1.Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd alebo správny súd“) napadnutým rozsudkom č. k. 23Sa/63/2017-110 zo dňa 9. októbra 2017 podľa ust. § 191 ods. 1, písm. c/ a d/, ods. 3, písm. a/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutie žalovanej č. 22586-2/2017-BA zo dňa 10. 05. 2017 a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22104-1/2016-LV zo dňa 28. 06. 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Žalobcovi priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že z obsahu administratívneho spisu žalovanej zistil, že žalovaná rozhodnutím č. 22586-2/2017-BA zo dňa 10. 05. 2017 zamietla odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Levice č. 22104-1/2016-LV zo dňa 28. 06. 2016 vo veci zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Levice.

3. Krajský súd zákonnosť žalobou napadnutého rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správny rozhodnutím preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. „461/2003 Z. z.“ alebo „zákon o sociálnom poistení“) citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 21 ods.1, ods.4 písm. b/, postupom podľa právnej úpravy ustanovenej v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru o dôvodnosti žaloby.

4. Krajský súd poukázal na to, že v prejednávanej veci bolo potrebné posúdiť, či žalobca mal status SZČO aj po období po 01. 01. 2015. Úlohou správnych orgánov bolo vyriešenie tejto právnej otázky týkajúcej sa výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z., teda či žalobca vykonával v čase od 01. 01. 2015 činnosť SZČO.

5. Podľa názoru krajského súdu riešeniu tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobca v odvolaní namietal, sa nezaoberala podstatnou námietkou, a to, že žalobca dňa 09. 01. 2015 podal odhlášku do sociálnej poisťovne, že prestal vykonáva činnosť ako SZČO k 31. 12. 2014. Správny súd mal za to, že zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správne orgány a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože táto základná otázka v danom konaní nebola zodpovedaná. Pokiaľ by sa správne orgány zaoberali existenciou žalobcu ako SZČO a posudzovali jeho príjem po roku 2014, na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahol, bolo by možné posúdiť správne aj otázku výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z.

6. Krajský súd poukázal na to, že z administratívneho spisu vyplýva, že žalobcovi bola priznaná licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v odbore všeobecné lekárstvo rozhodnutím zo dňa 20. 12. 2005 č. L1A/NR/0755/05 Slovenskou lekárskou komorou na základe jeho žiadosti. Žalobca sa odhlásil dňa 09. 01. 2015 Odhláškou, registračným listom fyzickej osoby z povinného poistenia SZČO k 31. 12. 2014, pretože na základe rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja č. CS6808/2014 zo dňa 25. 11. 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť 18. 12. 2014, bolo žalobcovi zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo dňom 31. 12. 2014. Krajský súd uviedol, že v prejednávanej veci bolo potrebné posúdiť, či žalobca mal status SZČO aj v období po 31. 12. 2014, teda správne orgány si mali vyriešiť výklad § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z., či žalobca bol po tomto dátume SZČO.

7. Správny súd konštatoval, že preskúmané rozhodnutie žalovanej bolo vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Námietku žalobcu, že po období 31. 12. 2014 nevykonával činnosť SZČO, teda nespadá ako poistenec pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, správny súd považoval za dôvodnú, a preto predmetné rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c/ SSP zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

8. Vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, správny súd uviedol, že k zániku poistenia podľa tohto ustanovenia dochádza len v prípade ak by status SZČO bol zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobca v čase od 01. 01. 2015 nevykonával činnosť SZČO, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie povolenie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý už v čase 01. 01. 2015 ako SZČO nemal. Citujúc ust. § 21 ods. 4 písm. b/ Zákona o sociálnom poistení, správny súd uviedol, že ust. § 21 ods. 4 je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k ustanoveniu § 21 ods. 1, ktoré je ustanovením všeobecnej povahy upravujúcim vznik a zánik sociálneho poistenia u SZČO v súvislosti s výškou príjmu v rozhodnom období. Zákon pre vznik poistenia k 1. júlu predpokladá existenciu statusu SZČO a požadovaný príjem a pre zánik k 30. 06. status zárobkovo činnnej osoby a nedostatočný príjem. Pre zánik sociálneho poistenia v zmysle § 21 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení, je relevantný zánik statusu SZČO a na príjem sa neprihliada. V takomto prípade poistenie zaniká dňom právnych skutočností vymenovaných v § 21 ods. 4, v danom prípade v zmysle § 21 ods. 4 písm. b/ dňom zániku oprávnenia k 31. 12. 2014.

9. Záverom správny súd uviedol, že povinnosťou žalovanej a I. stupňového správneho orgánu bude v ďalšom konaní zaoberať sa aj právnou otázkou, či by žalobca mohol vykonávať SZČO len na základe

licencie L1A vydanéj lekárskou komorou, keďže rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 25. 11. 2014 mu bolo povolenie poskytovať zdravotnícku starostlivosť dňom 31. 12. 2014 zrušené. Vzhľadom na tieto skutočnosti správny súd rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a d/ SSP zrušil a tiež zrušil podľa § 191 ods. 3 písm. a/ rozhodnutie I. stupňového správneho orgánu, ktoré mu predchádzalo.

10. O trovách konania správny súd rozhodol tak žalobcovi priznal právo na náhradu trov v plnom rozsahu podľa § 167 ods. 1 SSP.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej

11. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p. Navrhovala, aby pôvodne najvyšší súd rozsudok Krajského súdu č. k. 23Sa/63/2017-110 zo dňa 9. októbra 2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalovaná vyslovila svoj nesúhlas s právnym posúdením veci zo strany krajského súdu. Trvala na tom, že žalobcovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činné osoby dňa 31. 12. 2014. Citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 338/2013 Z.z. (účinnosťou od 1.1.2014) a v § 21 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov žalovaná vyslovila názor, že žalobcovi dňom 31.12.2014, t.j. dňom kedy mu bolo Nitrianskym samosprávnym krajom zrušené povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie podľa § 21 ods.4 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 338/2013 Z.z. účinného od 1.1.2014, poukazom na to, že § 21 ods.4, písm. b/ tohto zákona, na ktorý sa odvoláva krajský súd bol platný a účinný len do 31.12.2010. Žalovaná uviedla, že aj po zrušení povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia Nitrianskym samosprávnym krajom, t.j. po 31.12.2014 bol žalobca oprávnený na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1, písm. b/, ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov, keďže bol držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A (L1A/NR/0755/05) vydanéj dňa 20.12.2005 Slovenskou lekárskou komorou podľa § 68 ods.1, písm. a/ zákona č. 578/2004 Z.z. Zdôraznila, že priamo z uvedeného zákona vyplýva, že držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) (§ 68 ods.1, písm. a/ zákona č. 578/2004 Z.z.) je oprávnený vykonávať zdravotnícke povolanie (§ 3 ods.4, písm. c/) a poskytovať zdravotnícku starostlivosť (§ 4 písm. b/) v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení (§ 10 ods.2) a dosahovať príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 zákona č. 595/2003 Z.z. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom krajského súdu, že na vykonávanie činnosti samostatne zárobkovo činné osoby sa nevyžaduje povolenie samosprávneho kraja, poukazom na to, že zdravotnícke povolanie sa podľa § 3 ods.4 zákona č. 578/2004 Z.z. nevykonáva len na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, ktoré vydáva príslušný samosprávny kraj, ale aj v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnom vzťahu na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§10) alebo na základe živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu. Žalovaná tiež nesúhlasila s právnym názorom krajského súdu, že sa nedostatočne zaoberala odhláškou zo sociálneho poistenia. Zdôraznila, že registračný list FO - odhláška sama o sebe nespôsobuje zánik povinného nemocenského poistenia povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby (odhláška má len deklaratórne účinky), pretože zánik týchto poistení nastáva až na základe právnych skutočností ustanovených zákonom č. 461/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov. V danej súvislosti žalovaná poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1Sžo 16/2016. Ďalej žalovaná zdôraznila že zákon o sociálnom poistení neukladá Sociálnej poisťovni lehotu, v ktorej má rozhodnúť o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Záverom žalovaná poukázala na rozpor medzi právnym záverom vyplývajúcim z bodu 12 napadnutého rozsudku krajského súdu a výrokom tohto rozsudku.

III.

Vyjadrenie žalobcu ku kasačnej sťažnosti žalovanej

13. Ku kasačnej sťažnosti žalovanej sa písomne vyjadril žalobca. Rozhodnutie krajského súdu považoval za vecne správne. S dôvodmi, ktorými žalovaná namietal nesprávnosť a nezákonnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu, nesúhlasil. Navrhoval kasačnú sťažnosť žalovanej zamietnuť. Trval na dôvodoch svojej žaloby. Žalobca zdôraznil, že rozhodnutia orgánov žalovanej boli vydané na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Tvrdil, že aby mohol vykonávať povolanie všeobecného lekára musia byť okrem licencie typu A vydané pre odbor všeobecného lekárstva naplnené ďalšie podmienky: existencia stabilného miesta, pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti; existencia dohody o poskytnutí zdravotnej starostlivosti uzavretej s aspoň jedným pacientom,; existencia zmluvy uzavretej s aspoň jednou zdravotnou poisťovňou a existencia kódu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti prideleného Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Žalobca trval na tom, že hoci mal po 31.12.2014 vydanú licenciu L1A, nemal splnené ďalšie nevyhnutné predpoklady a podmienky k tomu, aby mohol reálne vykonávať zárobkovú činnosť v zmysle § 3 ods.1 písm. b/ zákona o sociálnom poistení. S poukazom na § 21 ods.4 veta práva zdôraznil, že od 1.1.2015 nebol oprávnený na výkon zárobkovej činnosti podľa § 3 ods.1, písm. b/ tohto zákona a teda ku dňu 31.12.2014 mu zaniklo povinné sociálne poistenie. V danej súvislosti žalobca upriamil pozornosť na judikatúru Najvyššieho súdu SR rozsudok z 15.12.2011, sp. zn. 7Sžo 20/2011 (R 72/2012), a rozhodnutia z 28.4.2010 sp. zn. 4Sžo 63/2009, a z 13.9.2011, sp. zn. 1Sžo 38/2010.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

15. Podľa ust. § 101e ods. 1,2 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z.z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu.

16. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, kasačnú sťažnosť prejednal v rozsahu námietok žalovanej bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky www.nssud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

17. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre, č. k. 23Sa/63/2017-110 zo dňa 9. októbra 2017, ktorým krajský súd podľa ust. § 191 ods. 1 písm. c/ a d/, ods.3 písm. a/ S.s.p. zrušil rozhodnutie žalovanej č. 22586-2/2017-BA zo dňa 10. 05. 2017 a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22104-1/2016-LV zo dňa 28. 06. 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

18. Predmetom preskúvacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej - Sociálna poisťovňa ústredie č. 22586-2/2017-BA zo dňa 10. 05. 2017, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Levice č. 22104-1/2016-LV zo dňa 28. 06. 2016 vo veci zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia potvrdila. Uvedeným prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa pobočka Levice rozhodla tak, že samostatne zárobkovo činnnej osobe O.. M. G. nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2014.

19. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovanej, z ktorých dôvodov ich ďalšie neopakuje a na ne len poukazuje.

20. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe, či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnu žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

21. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení a na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

22. Kasačný súd po prieskume zákonnosti napadnutého rozhodnutia správneho súdu, v rámci ktorého posudzoval zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím dospel k záveru, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovanej náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovanej, napadnutého žalobou nevykonal v súlade s právnou úpravou zákona č. 461/2003 Z.z., v spojení so zákonom č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, (ďalej tiež len zákon č. 578/2004 Z.z.), dospejúc k nesprávnemu záveru, že rozhodnutie žalovanej bolo vydané na základe nesprávneho právneho posúdenia veci. Kasačný súd v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovanej v súlade s právnou úpravou uvedených právnych predpisov dospel k inému právnemu záveru ako súd správny a to z nasledovných dôvodov.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

23.Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

24.Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

25.Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

26.Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

27.Vychádzajúc zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisu krajského súdu, súčasť ktorého tvorí administratívny spis žalovanej a právnej úpravy zákona o sociálnom poistení kasačný súd zistil, že medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné, či Sociálna poisťovňa v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z. v platnom znení určila, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2014. Otázkou zániku povinného sociálneho poistenia žalobcu, viažucej sa k posudzovaniu statusu žalobcu ako samostatne zárobkovo činnnej osobe, kasačný súd považoval za zásadnú, a preto zameral svoju pozornosť predovšetkým na to, či v rozhodnej dobe žalobca naplnil znaky samostatne zárobkovo činnnej osoby vo vzťahu k jeho povinnosti platiť povinné sociálne poistenie podľa právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z.z.

28. V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 338/2013 Z.z. zákonodarca za samostatne zárobkovo činnnú osobu podľa tohto zákona považuje fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. Podľa § 3 ods. 1, písm. b/ zárobková činnosť podľa tohto zákona je, ak osobitný predpis (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009) alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu; ods.2 zárobková činnosť je aj činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu (zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov) preto, že tak ustanovujú predpisy a medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia; ods. 3 zárobková činnosť je aj činnosť podľa odseku 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu, (zákon č. 595/2003 Z.z.) ak na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, sa v

právných vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu (vyššie uvedené Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES)) alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že zákonodarca v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 338/2013 Z.z., za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dosiahla 18 rokov veku a v rozhodnom období dosahovala príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom upravujúcim oprávnenie na výkon podnikania a výkon samostatne zárobkovej činnosti v prípade lekára je zákon č. 578/2004 Z.z. Zákonodarca v prvej časti uvedeného zákona v úvodných ustanoveniach definuje zdravotnícke povolanie (§ 3) a kto je poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (§ 4). V zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 3 ods.4, písm. c/ tohto zákona (zdravotnícke povolanie sa vykonáva na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), v spojení s § 4 písm. b/ tohto zákona (poskytovateľ je fyzická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10)), lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený výkon samostatnú zdravotnícku prax (§ 10) na základe licencie (§ 68). Podľa § 10 ods.1 tohto zákona samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci v povolani lekárs, zubný lekárs, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, liečebný pedagóg, logopéd, psychológ a masér. Na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a)]; ods.2 samostatná zdravotnícka prax podľa odseku 1 je poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, ak v odseku 3 nie je ustanovené inak, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Podľa § 68 ods.1, písm. a/ tohto zákona licencie sa vydávajú na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (§ 10) zdravotníckym pracovníkom v povolani lekárs, zubný lekárs, sestra, pôrodná asistentka, fyzioterapeut, masér, logopéd, liečebný pedagóg a psychológ.

29. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že lekár ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je oprávnený vykonávať samostatnú zdravotnícku prax (§ 10 ods.1) na základe licencie, pričom zákonodarca výslovne ustanovuje, že na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sa vyžaduje licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 68 ods. 1 písm. a/], teda licencia L1A. V právnej úprave ustanovenej v § 10 ods.2 zákona č. 578/2004 Z.z. zákonodarca predpokladá výkon samostatnej zdravotníckej prax v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia, alebo na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení. Vychádzajúc z uvedeného vydanie licencie L1A je oprávnením lekára na výkon samostatne zárobkovej činnosti, resp. na výkon podnikania.

30. Otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010 z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A sa zaoberal a dal na ňu odpoveď Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku č.k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020. Ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá Ústavným súdom Slovenskej republiky uznesením č.k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021.

31. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku č.k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020 k otázke statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby na základe oprávnenia na vykonávanie činností v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení platnom do 31.12.2010 citujúc § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010, § 3 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z., § 4 zákona č. 578/2004 Z.z., § 10 ods. 1,2 zákona č. 578/2004 Z. z., § 68 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z., konštatoval:, „Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, vydaná podľa § 68 ods. 1 písm. a) zákona č. 578/2004 Z. z. (ďalej aj „licencia L1A“) nie je podmienkou na vydanie povolenia podľa § 12 zákona č. 578/2004 Z. z. Ide o licenciu, ktorá nie je žiadnym spôsobom viazaná na povinnosť držby licencie L1B alebo L1C, súčasne však držba licencie L1A nevyučuje, aby lekár bol držiteľom aj licencií L1B a L1C.

Veľký senát sa stotožňuje s názorom, že licencia L1A oprávňuje lekára vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste, a že lekár - držiteľ licencie L1A je oprávnený bez ďalšieho povolenia alebo súhlasu akéhokoľvek orgánu poskytovať zdravotnú starostlivosť. Iba na jeho vôli je ponechané, či uvedenú licenciu bude aj využívať, a teda, či bude

uzatvárať dohody/zmluvy o výkone zdravotnej starostlivosti s inými prevádzkovateľmi zdravotníckych zariadení, a vybrať si, v ktorom zdravotníckom zariadení, resp. inom mieste (napr. v byte choreho, v inom prirodzenom sociálnom prostredí osoby, ktorá vyžaduje poskytovanie zdravotnej starostlivosti) bude zdravotnú starostlivosť poskytovať. V prípade poskytovania zdravotnej starostlivosti na základe licencie L1A ide o tzv. „návštevnú službu“. Samotná skutočnosť, že prevádzkovateľ zdravotníckeho zariadenia, s ktorým lekár - držiteľ licencie L1A uzatvára dohodu/zmluvu, je povinný spĺňať podmienky ustanovené zákonom, medzi ktoré patrí aj vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia s oprávnením na vykonávanie samostatnej zdravotníckej praxe lekára - držiteľa licencie L1A nijako nesúvisí.

Povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia sa viaže výlučne na osobu prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Zánikom povolenia neprestane lekár, ktorý je držiteľom licencie L1A, spĺňať podmienky pre vydanie tohto druhu licencie. Splnenie predpokladov pre vydanie licencie L1A lekárom nie je naviazané na vydanie povolenia prevádzkovateľa zdravotníckeho zariadenia. Skutočnosť, že lekár-držiteľ licencie L1A uzatvára súkromné zmluvy/dohody s prevádzkovateľom zariadenia, ktorý má vydané povolenie, nemožno chápať ako podmienku oprávnenia na výkon zdravotníckej praxe. Podmienky na výkon samostatnej zdravotníckej praxe musí lekár splniť na to, aby mu licencia L1A bola vydaná (pred vydaním licencie L1A). Zmluvu/dohodu s prevádzkovateľom zdravotníckeho zariadenia uzatvára následne, po tom, čo spĺňa podmienky na výkon zdravotníckej praxe, teda po vydaní licencie L1A.

Veľký senát sa z vyššie uvedených dôvodov stotožnil s názorom senátu 9S, že v prípade držiteľov licencií L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od vôle držiteľa licencie, ktorá by mu bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že držiteľ licencie L1A uvedenú licenciu nevyužíva, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

Vzhľadom na uvedené držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.

Z uvedených dôvodov Veľký senát v konaní vedenom pod sp. zn. 1Vs/3/2019 dospel k záveru, že je potrebné sa odchýliť od záveru Veľkého senátu vo veci sp. zn. 1S/1/2019. Na prvú otázku, teda „či licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 548/2004 Z. z. má alebo nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.“, uvádza nasledovnú odpoveď:

Licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z., na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení.

Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.....“

32. Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení č.k. IV.ÚS 610/2021-22 zo dňa 30.11.2021, ktorým odmietol ústavnú sťažnosť proti uvedenému rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č.k. 1Vs 3/2019 zo dňa 24. novembra 2020, konštatoval: „Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože

sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.“

33. Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky ako aj rozhodnutie veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je pre súdy záväzné.

34. Kasačný súd v preskúmvanej veci upriamil pozornosť na uvedené rozhodnutie veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu SR len vo vzťahu posudzovania statusu lekára ako samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. Veľký senát v uvedenom rozhodnutí posudzoval status lekára ako SZČO podľa právnej úpravy ust. § 5 písm. c/ v znení platnom do 31.12.2010. Predmetom súdneho prieskumu v danej veci je však rozhodnutie Sociálnej poisťovni o nezaníku povinného sociálneho poistenia žalobcu ako lekára dňa 1.12.2014, z ktorých dôvodov postavenie žalobcu ako SZČO sa podriaďuje pod právnu úpravu ust. v § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 338/2013 Z.z. s účinnosťou od 1.1.2014. Právna úprava ustanovená v § 5 písm. c/ tohto zákona od roku 2010 prešla legislatívnou zmenou. Vychádzajúc z obsahu právnej úpravy ustanovenej v § 5 písm. c/ v znení platnom do 31.12.2010, podľa ktorej samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu 19) okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, 21) a právnej úpravy § 5 písm. c/ v znení platnom po 1.1.2014, podľa ktorej zákonodarca za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzickú osobu, ktorá dosiahla 18 rokov veku a v rozhodnom období dosahovala príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, teda podľa oboch právnych úprav zákonodarca predpokladá pre nadobudnutie statusu SZČO oprávnenie na výkon samostatne zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, pričom osobitným predpisom upravujúcim oprávnenie na výkon samostatne zárobkovej činnosti v prípade lekára je zákon č. 578/2004 Z.z., upravujúci oprávnenie lekára na výkon samostatnej zdravotníckej praxe.

35. Vychádzajúc z uvedeného a skutkových zistení, ktoré v danej veci potvrdili, že žalobca aj po vydaní rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja č. CS6808/2014 zo dňa 25. 11. 2014, právoplatným dňa 18. 12. 2014, ktorým bolo žalobcovi zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo dňom 31. 12. 2014, bol aj naďalej držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v odbore všeobecné lekárstvo na základe rozhodnutia Slovenskej lekárskej komory zo dňa 20. 12. 2005 č. L1A/NR/0755/05, a za predchádzajúce rozhodné obdobie vykazoval príjem, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z.z., keď rozhodla tak, že žalobcovi ako samostatne zárobkovo činné osobe nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31.12. 2014, teda dňom kedy mu bolo Nitrianskym samosprávnym krajom zrušené povolenie na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, keďže v intenciách vyššie uvedeného názoru veľkého senátu Najvyššieho súdu SR v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu SR žalobca ako držiteľ licencie L1A mal postavenie (status) samostatne zárobkovo činné osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., pretože u žalobcu ako držiteľa licencií L1A bola naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon samostatne zárobkovej praxe.

36. Vzhľadom na uvedené vyššie kasačný súd námietky žalovanej uvedené v kasačnej sťažnosti, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom v zmysle § 440 ods.1, písm. g/ SSP, vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spochybnili vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z uvedených dôvodov kasačný súd podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ SSP rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

37. Povinnosťou krajského súdu v ďalšom konaní bude opätovne sa vecou dôsledne zaoberať, ustáliť zásadné otázky nastolené v konaní, vzťahujúce sa na prejednávajúcu vec, v ich intenciách posúdiť zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu a to v súlade s názorom kasačného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí a vo veci

opätovne rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne krajský súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

38. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.